

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Вінницький національний технічний університет

***Анотація.** В статті розглянуто різні аспекти фіскальної політики України в сучасних умовах. Визначено сутність фіскальної політики в Україні, а також здійснено розгляд окремих особливостей і функцій фіскальної політики та на чому саме вони базуються. Виокремлено основні проблеми у фіскальній політиці України.*

Ключові слова: фіскальна політика України; умови; функції.

***Abstract.** The article considers various aspects of Ukraine's fiscal policy in modern conditions. The essence of fiscal policy in Ukraine is determined, as well as the features and functions of fiscal policy are considered and what they are based on. The main problems in the fiscal policy of Ukraine are highlighted.*

Key words: fiscal policy of Ukraine; conditions; functions.

Актуальність дослідження.

Досвід країн з ринковою економікою показав, що жорстка податкова політика призводить до провалу. Причина: погане адміністрування податків або відсутність контролю за бюджетними витратами. Для країн зі стійким бюджетним дефіцитом макроекономічна стабільність є серйозною проблемою. Для розробки відповідної податкової системи необхідно точно визначити розмір бюджетного дефіциту. Це можна зробити, підрахувавши державні витрати та всі надходження від скарбниці.

Актуальними є також їхні питання, зокрема вплив дефіциту на внутрішній попит, зовнішні баланси та сукупну пропозицію, оцінка позабюджетних фондів та квазіфіскальне функціонування фінансових та нефінансових установ через рівень монетарної експансії. Бюджети податкової політики та дефіцит фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження особливостей фіскальної політики в сучасних умовах України є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Лютий І., Панчішин С., Ховард К., Вініченко І., Озеран А., Гончаренко О. та ін.

Мета статті. Метою даної статті є дослідження всіх аспектів фіскальної політики України в сучасних умовах, формування пропозицій щодо вдосконалення механізму фіскальної політики України, розкриття основних проблем та шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується низьким рівнем використання наукових знань і дуже повільною макроекономічною стабільністю. Незважаючи на те, що Україна входить до восьми країн світу з необхідним технологічним потенціалом для виробництва та виробництва найсучасніших моделей літаків, вона також входить до десятки країн світу з виробництва суднобудування, а її вітчизняна продукція машинобудування входить до числа перших. найкращий.

У реальній економіці макроконтроль включає як монетарну політику, так і фіскальну політику. Однак при прогнозуванні загального впливу макроекономічного регулювання на сільське господарство, особливо на формування собівартості його виробництва, не потрібно враховувати три основні характеристики галузі.

По-перше, якщо ціни на несільськогосподарську продукцію зростають повільно і можуть навіть залишатися спокійними в короткостроковій перспективі, то на більшість видів сільськогосподарської продукції ціни дуже мінливі і нестабільні протягом усіх недоліків і періодів року.

По-друге, на відміну від інших галузей, сільське господарство потребує більших початкових інвестицій, щоб розпочати виробництво, необхідно придбати землю, техніку, обладнання, ділянку та оборотні кошти. Як наслідок, витрати на виробництво, як правило, вищі за виручку. Це пояснюється

особливостями сільського господарства, яке не може існувати без кредиту. У свою чергу, це ще більше збільшує собівартість продукції, оскільки потрібно сплачувати відсотки за кредитом.

По-третє, у сільському господарстві, порівняно з іншими галузями економіки, важко регулювати обсяги ресурсів і витрати виробництва для максимізації прибутку. Це пояснюється тим, що попит на сільськогосподарську продукцію непостійний і може бути відомий лише після розподілу ресурсів у виробництві. Цим також зумовлені існуючі складності у сфері сільськогосподарського маркетингу [1].

Фіскальна політика - це державний захід, призначений для підтримки повної зайнятості та створення неінформованого ВВП шляхом зміни підходу податкової системи до державних витрат та формування всього державного бюджету [3].

Фіскальна політика - комплекс національних заходів у сферах оподаткування та державних витрат [4].

Основними функціями фіскальної політики України є:

- вплив на економічні умови;
- перерозподіл національного доходу;
- акумулювання необхідних ресурсів для фінансування національних проектів.

Основні джерела доходів:

- податки;
- доходи держави від виробництва та інших форм діяльності;
- кошти, що виплачуються згідно з чинним законодавством, належать державі;
- позики у формі облігацій [1].

Заходи для макроекономічної стабілізації. Ефективна податкова політика є основним фактором, який визначає макроекономічні результати. На це впливає розмір економіки державного сектору. Уряди оподатковують купівельну спроможність, позики, прибутки та заробітну плату.

Деякі країни з ринковою економікою, наприклад Мексика, 1986-1987 рр. Бюджетні кошториси склалися з урахуванням стрімких темпів інфляції. Ці відсотки використовуються для погашення великих боргів.

Попит на кредити в державному секторі визначається операційним балансом. У свою чергу, він визначається шляхом віднімання його в національній валюті із загального балансу рівня інфляції, що виникне у внутрішньому державному боргу. Національною валютою України є гривня. Для визначення податкової політики використовується поняття базового балансу. Це економічний баланс мінус сплачені відсотки.

Фінансування дефіциту може бути забезпечено шляхом отримання кредитів від комерційних банків і небанківських установ та за кордоном. Надмірне використання кредитів з будь-якого джерела може призвести до макроекономічного провалу [5].

Монетизація дефіциту. Кредитування Урядом Національного банку впливає на грошову базу та грошову масу. Це стосується і комерційних банків, якщо вони на той момент не змушені припинити кредитування інших юридичних осіб. Оскільки уряд збільшує кредитування Національного банку, пропозиція грошей призводить до високої інфляції та погіршення платоспроможності. Надмірне дефіцитне фінансування небанківськими установами негативно впливає на структуру попиту та економічний потенціал. Це явище обмежує доступ і фінансування приватних інвестицій.

Позики інших осіб та Міжнародного валютного фонду. Вони призводять до накопичення боргів, які необхідно безперервно і вчасно погашати шляхом сплати відсотків. Це велика небезпека застрягти в економічній неволі на довгі роки. Деякі африканські країни, які здобули політичну незалежність, впали в довгострокову боргову прірву в результаті накопичення боргів.

Накопичення українського боргу. Затримка платежів за борги або за закуплені товари та енергоносії в Росії та Туркменістані рахується особливо невдалим фінансуванням бюджету. Такі затримки рівноцінні іншим державним позикам. Вони створюють небезпеку для фінансової системи і розвалюють бюджетну структуру [2].

Розумний дефіцит бюджету. Якщо державні ресурси використовуються ефективно, можна контролювати використання цих ресурсів і отримувати від них дохід для покриття витрат і погашення будь-яких боргів. Дефіцит легше зменшити, якщо внутрішні приватні заощадження країни є високими, а ринки капіталу добре розвинені. В Україні це зовсім не так.

Податкова політика є потужною, якщо вона може забезпечити рівень державного дефіциту, призначений для зниження інфляції, заохочення приватних інвестицій та підтримки довіри за кордоном [4].

Структура оподаткування. Податкові заходи вимагають швидкого зростання доходів, що необхідно для стабілізації економіки. Податки мають бути гнучкими, більш-менш стабільними, принаймні протягом певного періоду часу. У країнах з низьким рівнем доходів, зокрема в Україні, структура оподаткування окреслена таким чином: переважна більшість податків надходить від виробництва вітчизняних товарів та зовнішньої торгівлі.

У 1995р. вони разом склали 75% всіх фіскальних надходжень. На імпорт припало 40% цієї суми. Внутрішні прибуткові податки є другорядними. Вони складають біля 26% фіскальних надходжень. У більшій мірі ці податки стосуються державних підприємств. Обкладання громадян прибутковим податком призводить до певних труднощів [1].

У країнах з розвиненим ринком із значними доходами оподаткування зовнішньоекономічних операцій відіграє другорядну роль.

До проблем оподаткування належать:

- високі імпорتنі мита з нефіксованими ставками, які забезпечують захист місцевої промисловості і сприяють неефективному заміщенню імпорту внутрішнім виробництвом;
- податки на експорт і надто високі обмінні курси гальмують виробництво і експорт;
- невисокі номінальні ставки з одного боку і пільги в оподаткуванні з другого негативно впливають на рівень і характер інвестицій, виробництва та розподіл.

Державні підприємства банкрутують. Без істотного доходу. Концепція української архітектури полягає в тому, що зростання податків має йти пліч-о-пліч з економічним зростанням [2].

У податковій системі мають бути передбачені обмеження на податки та ставки податків, що зменшить кількість податкових інспекторів та вартість їхньої заробітної плати. Комерційні банки повинні постійно сплачувати та контролювати податки при виплаті депозитів.

Широка і справедлива база оподаткування, з якої повне вилучення пільг дає змогу підвищувати податки за відносно низькими ставками. Пільги можуть підвищити податкові ставки, мати негативний вплив та збільшити витрати на розподіл податків. За прострочення оподаткування капіталу передбачені величезні штрафи, а от щодо доходів і заробітної плати – ні.

Податково нейтральний. Податки фінансують діяльність уряду з мінімальними витратами та перебоями у виробництві. Податкова нейтральність є бажаною, щоб не було відмінностей у стимулах і не було перешкод для виробництва, споживання та торгівлі конкретними товарами. Податком має охоплюватися все населення, а також пенсіонери на житло, громадський транспорт, членство в раді та військові пільги.

Впровадження стабільної фіскальної політики. Маніпулювання видатками та доходами з державного бюджету може відбуватися не лише шляхом дискреційних заходів фіскальної політики, а саме через тимчасові рішення державних органів щодо державних закупівель та ставок податків. Це можна зробити автоматично без їхнього втручання, оскільки податкові надходження до бюджету безпосередньо залежать від рівня NPV навіть за стабільних податкових ставок. Такий вид фіскальної політики називається «вбудована стабільна фіскальна політика» [5].

Отже, для повної стабілізації ЧНП дія вмонтованих стабілізаторів повинна доповнюватися заходами дискреційної фіскальної політики.

Зміни у фіскальній політиці мають прямий, негайний вплив на сільськогосподарських товаровиробників та інших галузей економіки, а також населення, яке є основним споживачем сільськогосподарської продукції. Фіскальне регулювання, у свою чергу, поділяється на експансіоністське та обмежувальне, тобто передбачає скорочення грошової маси або державних витрат.

Розширення означає збільшення державних витрат або послаблення податкового тиску. Сукупний попит на макроекономічному рівні зростає через зростання державних витрат, що в свою чергу призводить до зростання цін і доходів. Результатом збільшення сукупного попиту є збільшення відсотка як похідного від збільшення попиту на кредити. Підвищення процентних ставок спричиняє надходження інвестицій у країну та збільшення попиту на її валюту, зменшуючи експортний потенціал країни, що також зменшує сукупний попит.

Експансіоністська фіскальна політика — стимулює підвищення внутрішніх та експортних цін на сільськогосподарську продукцію, підвищення цін на продукцію, а також більш високі реальні процентні ставки та витрати на сільське господарство [3].

Обмежувальна фіскальна політика - це скорочення державних витрат і посилення податкового тиску. Така політика сприяє зниженню ВВП, що, у свою чергу, призводить до зниження інфляції та процентних ставок. Водночас зниження процентних ставок призводить до знецінення національної валюти, що, у свою чергу, стимулює експорт.

Особливістю обмежувальної фіскальної політики є те, що вона пригнічує зростання цін у різних галузях економіки, але в той же час ціни на сільськогосподарську продукцію зростають швидше, ніж на промислову. В основному це пов'язано з розширенням експорту сільськогосподарської продукції. Крім того, рівень виробничих витрат у цій галузі почав знижуватися. Тому доходи сільськогосподарських товаровиробників зросли в умовах обмежувальної фіскальної політики [1].

Висновки. Отже, в результаті досліджено різні аспекти фіскальної політики України в сучасних умовах. Можна сказати, що фіскальна політика та стратегія економічного регулювання України спрямовані на зниження фінансової напруги та підвищення ролі державного сектору в економічному зростанні. Необхідно підкреслити, що податковий механізм в Україні потребує певних коригувань та змін. Якщо в цій ситуації ви намагаєтеся збалансувати бюджет за допомогою фіскальних заходів, вам потрібно підвищити податки або зменшити державні витрати. Звичайно, ці заходи зможуть збалансувати річний бюджет, але за характером свого економічного впливу вони є стримуючим фактором, тобто призводять до більшого падіння виробництва.

Тому, з одного боку, фіскальна політика є ефективним інструментом стабілізації економіки, ліквідації безробіття, стримування інфляції, а з іншого — може призвести до дефіциту бюджету, державного боргу та інфляції. Тому вважається, що сфери, які розглядає державна економіка, та її функції мають бути суворо регламентовані при розрахунку співвідношення до середнього соціального рівня життя суспільства. Є також великі надії, що уряд проводитиме розумну політику податкової реформи, яка піде на користь країні в цілому.

Література

1. Лютий І. О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки: Монографія. К.: Атака, 2016. 302 с.
2. Панчішин С. І. Макроекономіка: Навчальний посібник. К.: Либідь, 2019. 252 с.
3. Ховард К. Экономическая теория : Учебник для вузов. М.: Банки и биржи. ЮНИТИ, 2017.
4. Спіфанова І. Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення. Вінниця : ВНТУ, 2019. 384 с.
5. Озеран А. В. Аналіз корисності інформації фінансової звітності для прийняття управлінських рішень. *Молодий вчений*. 2018. № 2(2). С. 200-204.
6. Вініченко І. І., Гончаренко О. В., Дацій Н. В., Корецько С. О. Макроекономіка: Навч. посібник. К: Центр навч. літератури, 2016. 176 с.

Ткачук Людмила Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: ludatkachuk2017@gmail.com

Мотрук Денис Анатолійович - студент групи МФК-186, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: den2001fcsd@gmail.com

Liudmyla M. Tkachuk - Candidate of economic sciences, Associate Professor of Finance and innovation management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: ludatkachuk2017@gmail.com

Motruk Denis A. - student, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: den2001fcsd@gmail.com